

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

“De laatste 2000 aandelen”

Speech Klaas Knot bij de lancering van het Borski
Fonds

Huize van Loon, Amsterdam, 31 oktober 2019

Bij de lancering van het Borski Fonds voor vrouwelijke ondernemers sprak Klaas Knot namens De Nederlandsche Bank. De naamgeefster van het fonds, de weduwe Borski, heeft namelijk ook een cruciale rol gespeeld bij de oprichting van De Nederlandsche Bank in 1814. In zijn speech stond Klaas Knot stil bij die belangrijke rol en bij de rol van vrouwen in de financiële sector.

Johanna Borski en DNB

Ze toonde ondernemerschap toen niemand dat durfde, de weduwe Borski. Johanna Borski, zoals we nu weten, dankzij de boeiende en informatieve inleiding van professor Jan Bank. Dank, Jan, dat we nu zo veel meer weten van deze fascinerende vrouw. De vrouw die we bij De Nederlandsche Bank nog altijd dankbaar zijn. Want wat je net niet vertelde - gelukkig, dan kan ik dat nu doen – is dat het bestaan van De Nederlandsche Bank aan een zijden draadje hing in 1814. En dat de weduwe Johanna Borski de oprichting financierde. Toen niemand anders dat durfde. Een durf-investeerder avant la lettre.

Kort samengevat verliep het zo: Koning Willem I zag de noodzaak in van één grote, nieuwe investerende bank in Nederland. Er was veel geld nodig voor de grootse plannen die de nieuwe vorst had voor de Nederlanden. Een eerste stap om de staatsinrichting van het jonge land op gang te brengen was de economie. Naar het Engelse voorbeeld waren er in de ogen van Willem I grote investeringen nodig, vooral in de infrastructuur. Niet voor niets werd een van zijn bijnamen: de Kanalenkoning: maar liefst negen rijkskanalen werden uiteindelijk aangelegd.

Een bank met twee functies, wilde Koning Willem I graag oprichten in 1814. Een kredietinstelling – die grote projecten zoals kanalen moest gaan financieren – en tegelijk ook een 'circulatiebank' – die met andere woorden het recht kreeg om bankbiljetten uit te geven namens de overheid. Velen vonden dat een goed plan, de eerste 3000 van de 5000 aandelen kreeg hij verkocht. Maar het totale oprichtingskapitaal kreeg Willem I niet bij elkaar.

Voor die laatste 2000 aandelen moest Willem I vertrouwen op een vrouw. En dat was niet helemaal logisch in die tijd. Vrouwen waren nog tot in het begin van de twintigste eeuw handelingsonbekwaam. De weduwe Borski, die inmiddels het kapitaal van haar overleden man beheerde, kon niet zomaar aanschuiven bij een overleg. Niet op de sociëteit, niet in een koffiehuis. Daar waren alleen heren welkom.

Ook de mannenwereld van de beurs, de eerste beurs ter wereld overigens, mocht zij niet in. Maar die beurs was wel de plek om haar familiekapitaal in te zetten. De koelbloedige speculante die zij was, had daarvoor een eigen oplossing. Als zij wilde investeren, handelen of onderhandelen, parkeerde zij haar koets voor de deur. Haar boekhouder Stoop of haar zoon Willem ging dan vanuit de koets naar binnen, deed wat de weduwe had opgedragen en stapte buiten weer de koets in om verslag uit te brengen. Zo handelde de weduwe en ze handelde verstandig.

Veel bankiers uit die tijd wilden geen aandelen kopen in die nieuwe Nederlandsche Bank van Willem I. Die bank zou namelijk gaan investeren in projecten waar de bankiers liever zelf, direct, geld aan zouden willen verdienen. Zeker weten we dat niet – er zijn geen dagboeken of andere aantekeningen van de weduwe bewaard – maar het is goed mogelijk dat de weduwe Borski juist omdat zij een vrouw was, investeerde in de oprichting van onze bank. Juist omdat zij als vrouw niet in het netwerk zat, en omdat ze als vrouw dus ook niet zou lijden onder een boycot van medebankiers, juist daarom hoefde ze zich niet veel aan te trekken van andere bankiers.

Ze kocht de laatste 2000 aandelen, maar onder één geheime voorwaarde: dat Koning Willem I tot 1817 geen extra aandelen uit zou geven. En van die onderhandeling hoefde ze geen spijt te krijgen: een paar jaar later heeft ze haar aandelen met enorme winst kunnen verkopen. En ook wij hebben daar geen spijt van: we bestaan nog steeds. Dankzij de aandelen die de weduwe Borski – waarschijnlijk grotendeels in gouden en zilveren munten – afrekende met Koning Willem I.

Van WIFS tot Borski Fonds

En nu dan, zijn er nu voldoende vrouwen in de financiële sector? Strekt het voorbeeld van Johanna Borski nu voldoende vrouwen tot voorbeeld? Nee, vreemd genoeg niet. Nog steeds niet. Wie mij kent weet dat ik het belang van voldoende vrouwen in de financiële sector een warm hart toedraag. Neem de verschillende initiatieven van WIFS. Women in Financial Services, de club van vrouwen in de financiële sector. Hun missie ondersteun ik van harte: De vrouwelijke inbreng moet gehoord worden in het debat. Vrouwen die het verschil willen maken moeten gesteund en gefaciliteerd worden.

Uit door WIFS opgezet onderzoek is namelijk onomstotelijk gebleken dat vrouwelijk leiderschap bijdraagt aan een beter organisatieklimaat. "Vrouwen kunnen wel degelijk het verschil maken" staat letterlijk in de missie van WIFS. En wij mannen kunnen ook een beetje verschil maken door ons expliciet voor deze zaak hard te maken. En jullie, Laura en Simone, gaan dus met jullie initiatief bijdragen aan dat betere organisatieklimaat. Hopelijk niet alleen in de hele economische sector, maar

ook specifiek in de financiële sector in Nederland. Om verder te bouwen aan een betere, steviger financiële sector.

Het blijft vreemd dat de rol van vrouwen in de sector nog altijd zo klein is. Nog maar kort geleden vernam ik dat ook Hans de Boer, voorzitter van de werkgevers in Nederland, om is en dat ook VNO-NCW een zogeheten 'ingroeiquotum' ondersteunt voor de raden van commissarissen van beursgenoteerde bedrijven. Dat ingroeiquotum is een onderdeel van het recente SER-advies. SER-voorzitter Mariëtte Hamer vat het zo samen: "Als een bedrijf het quotum van 30 procent niet haalt, moet het volgende lid dat benoemd wordt een vrouw zijn. Kan er geen geschikte vrouw worden gevonden, dan blijft de stoel leeg".

Ook in de wereld waarin ik me beweeg, die van de centrale banken, de ECB, de Wereldbank en het IMF zie ik nog voornamelijk mannen. Gelukkig kan ik wel vertellen dat in onze vijfköppige directie twee vrouwen zitten. Twee topvrouwen in de directie van De Nederlandsche Bank, durf ik zonder enige schroom te zeggen. Maar verder zie ik in de financiële wereld dat er meer nodig is. Een wereldwijde WIFS misschien. Of een investeringsfonds als het Borski Fonds. Liefst zou ik uiteindelijk een fifty-fifty-verdeling zien in de hele sector.

Slot: terug naar Nederland

En dus ook in Nederland zijn stappen nodig. Vaak en ook te lang is gedacht dat het vanzelf wel goed zou komen met meer vrouwen aan de top in de financiële sector in Nederland. Maar misschien zien we iets over het hoofd en kunnen we daarbij iets leren van de ontwikkelingssamenwerking. Pas na een tijdje ontdekten de collega's bij de Nederlandse ontwikkelingsbank FMO bijvoorbeeld dat de programma's voor kredieten en leningen die ze in verschillende landen opgezet hadden, niet bleken te werken voor vrouwen. Die vrouwen hadden andere ondersteuning nodig dan mannen. En ook andere voorwaarden voor leningen. In Kenia bijvoorbeeld, is 48 procent van de ondernemers vrouw, maar er gaat maar 7 procent van het officiële krediet naar die vrouwelijke ondernemers.

En ook Hare Majesteit heeft niet voor niets haar werk voor micro-kredieten vooral gericht op vrouwelijke ondernemers. Dus waar wachten we in Nederland nog op? Misschien wachten we nog op een investeringsfonds dat alleen investeert in vrouwelijke ondernemers...

Tot slot benadruk ik graag dat de weduwe Borski voortleeft! Niet alleen in de naam van de Borski-brug, aan de Vijzelgracht in Amsterdam, vlakbij ons pand. Ook leeft haar naam niet alleen voort in de naam van dit nieuwe fonds. Er is nóg een eervolle plaats waar de weduwe Borski altijd prominent aanwezig is. Wij bij De Nederlandsche Bank vergaderen met de directie namelijk iedere week onder het toezien van Johanna Jacoba Borski-van de Velde: een kopie van dit schilderij hier hangt in onze directievergaderzaal.

Bij alle beslissingen kijkt zij mee. Hopelijk nemen we op die manier iets van haar kwaliteiten mee in onze beslissingen. En tonen ook wij als directie van De Nederlandsche Bank ondernemerschap waar dat nodig is.